

Prof. dr. sc. Željko BARTULOVIĆ,
Sveučilište u Rijeci, Pravni fakultet,
zeljko@pravri.hr

UDK 347.961(497.5 + 497.6)(091)
izvorni znanstveni rad
Rad stigao: 24. travnja 2023.
Rad prihvaćen: 6. svibnja 2023.

Izv. prof. dr. sc. Ivona ŠEGO – MARIĆ,
Pravni fakultet Sveučilišta u Mostaru,
ivona.sego-maric@pf.sum.ba

Ivana MARUŠIĆ, mag. iur., asistentica,
Pravni fakultet Sveučilišta u Mostaru,
student Poslijediplomskog doktorskog studija
pravnih znanosti,
ivana.marusic@pf.sum.ba

JAVNA VJERA I KARAKTER NOTARSKIH ISPRAVA – TRADICIJA I SUVREMENI NOTARIJAT U BOSNI I HERCEGOVINI

Sažetak: U radu autori istražuju i analiziraju ulogu tabeliona u rimskom dobu i kasnija bizantska rješenja, pojavu bilježnika (tabularija) u langobardskom i franačkom pravnom sustavu i notarijat u hrvatskim srednjovjekovnim statutima i praksi, a osobito pitanje treba li notare smatrati javnim službenicima, osobama čiji su akti uživali javnu vjeru (*fides publica*) ili su sastavljali isprave koje su javnu vjeru dobivale protjerom od strane egzaminatora i vicedomina. Razmatra se i uloga srednjovjekovnih crkvenih kaptola kao mjesta čije su isprave uživale javnu vjeru, dokazna snaga isprava i uloga pristava – privatne osobe koju za svjedoka pravnog posla imenuje javna vlast. Zaključuje se kako notarske isprave na hrvatskim prostorima javnu vjeru dobivaju tek ovjerom egzaminatora ili vicedomina. To ukazuje na utjecaj rimsko-bizantske tradicije i hrvatskog, tj. slavenskog prava putem ustanove pristava.

U Bosni i Hercegovini tradicija latinskog notarijata uvedena je u pravni sustav Zakonom o notarima Federacije Bosne i Hercegovine 2002. Notarijat je jedan od najznačajnijih instituta suvremenog prava koji u Bosni i Hercegovini nema dugu tradiciju ali donošenjem entitetskih zakona i zakona Distrikta Brčko o notarima u Bosni i Hercegovini implementira se tradicija latinskog notarijata čime javna vjera i karakter notarskih isprava u Bosni i Hercegovini postaje važno sredstvo u tranzicijskom približavanju europskim standardima pružanja pravnih usluga.

Ključne riječi: tabelioni, notarijat, pristav, javna vjera, Bosna i Hercegovina,

1. Uvod

Javna vjera (*fides publica*) posebna je, puna, dokazna snaga koju imaju postupci predstavnika javne vlasti ili osobe s javnim ovlastima i isprave koje su one sastavile, a koja se ne može ili ograničeno može pobijati drugim dokazima.¹ Temeljna je karakteristika službe notara (javnog bilježnika) element javne vjere.

Prije nego što pristupimo razradi ove teme potrebno je napraviti jezičnu distinkciju riječi javni bilježnik i notar na hrvatskim prostorima i prostoru Bosne i Hercegovine. Pojam notarijat je latinskog podrijetla, više se koristio na mediteranskom prostoru Hr-

¹ Vidi: Javna vjera na <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=28834> (20.3.2023.); Bilježnik javni u RJEČNIK historije države i prava, (ur.) HORVAT, M., BASTAIĆ, K i SIROTKOVIĆ, H., Informator, Zagreb 1968., str. 101.